

УДК: 811.111:81'27:81'0

DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135/2019-75-01>

АВРАМЕНКО О. М.

(Запорізький національний університет)

МОДЕЛІ ТЕРИТОРІАЛЬНО-СОЦІАЛЬНОЇ ВАРІАТИВНОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Статтю присвячено проблемам трансформації англійської мови в поліетнічну систему та світову мову міжнародного спілкування. З'ясовані головні чинники розвитку та особливості функціонування варіантів сучасної англійської мови. Попри пильну увагу дослідників до процесів мовної варіативності та наслідків поширення англійської мови у світі, дискусійними залишаються питання системного співвідношення варіантів, які утворюють макросистему англійської мови. У статті подано аналіз наявних моделей розвитку поліетнічної англійської мови, визначено підходи та критерії, покладені в основу цих моделей, виявлено переваги та недоліки запропонованих концепцій.

Ключові слова: поліетнічна мова, варіант англійської мови, модель розвитку та функціонування англійської мови.

Avramenko O. M. Models of geographical and social variation of English. The article deals with the issues of the English language transformation into a polyethnic system. It considers such aspects as factors, mechanisms, ways, and outcomes of linguistic variation and change that resulted from geographical dispersion of the English language. As numerous varieties have emerged since the establishment of the British colonies in the New World, the Modern English language is well adapted to describe various multicultural environments. It has become the most efficient means of international communication in a wide range of social contexts. Modern English is a language of many faces. It is used by different groups of speakers as a native tongue, a second language, a foreign language, and a lingua franca. Despite a diligent attention of researchers to the processes of the variability and spread of English worldwide, the issues of its macrosystem and interdependence or divergence of its variants require further discussion. The article provides an analysis of existing models of the polyethnic English language development. It focuses on approaches and criteria chosen by sociolinguists to design conceptions of the English language development and functioning. Distinguishing between southern and northern varieties, geopolitical models emphasize the geography of English spread. Biological models, which try to employ biomorphic ('tree') and anthropomorphic ('family') metaphors to bring up images of the English language history, fail to reflect its functional diversity. Other models of English are constrained by their declarative character. A complex approach combining social and linguistic aspects of language variation is appearing to establish correlations between the parameter 'type of speaker' and 'function of language', as well as substantiate the functional necessity of all forms of English today. However, the significant variability of English and constantly increasing number of speakers require improvements in the sociolinguistic model so that it could reflect the impact and destiny of languages and cultures interacting in such social settings that enhanced the development of particular English varieties.

Keywords: polyethnic language, variety of English, model of the English language development and functioning.

Актуальність проблем варіативності та історичних змін мови у сучасних міждисциплінарних розвідках [Козлова 2017b; Kozlova 2018a] пов'язана зі світовими соціокультурними процесами: планетарною глобалізацією, економічно-політичною та законодавчою інтеграцією; масштабністю географії та обсягом міграцій, а також основними учасниками сучасних міграційних потоків – носіями різних, часто генетично неспоріднених мов і культур; прискоренням темпів мовно-культурного імпорту та експорту; доцентровим характером світових інтеграційних процесів.

Неминуча консолідація єдиного в глобальному масштабі політико-економічного, культурного й мовного простору унеобхіднює розвиток такого функціонального типу мов, який уживається в ситуаціях міжетнічного спілкування. Цю функцію успішно реалізує англійська мова як лінгва франка. Як слушно зазначає Т. Козлова, «поширення англійської мови в світі, її контакти з іншими мовами та культурами, постійно зростаюча кількість користувачів стимулюють інтеркультурну комунікацію за допомогою англійської мови як універсального лінгва франка. [Разом із тим] визнання англійської мови домінуючим засобом спілкування світової спільноти (Global Village) послаблює культурне та мовне різноманіття світу» [Kozlova 2018b].

Попри багатоаспектне вивчення мовної варіативності (А. Antilla, С. J. N. Bailey, W. Wolfram), яку подекуди ототожнюють зі змінами (W. Labov, R. Keller), глибокий аналіз структурно-семантичних (D. Adger, D. Sankoff & W. Labov) та функційних [Козлова 2017a] особливостей різних варіантів англійської мови, дискусії точаться стосовно механізмів формування макросистеми англійської мови та співвідношення її складників (форм

існування). У результаті концептуальної репрезентації явища варіативності запропоновано декілька моделей з урахуванням різних аспектів поліетнічного характеру англійської мови.

Мета дослідження полягає в аналізі релевантності та результативності моделювання процесів трансформації англійської мови в поліетнічну систему.

Висуваються такі головні **завдання** дослідження: систематизувати відомості про негомогенний характер сучасної англійської мови, яка представляє собою інтегроване ціле взаємодіючих та взаємозалежних варіантів; окреслити закономірності еволюції поліетнічної, плюрицентричної системи англійської мови; розглянути та оцінити релевантність наявних моделей її розвитку та функціонування.

Об'єкт дослідження становить поліетнічна система англійської мови, **предмет** – особливості моделювання процесів формування та функціонування поліетнічної англійської мови.

Незалежно від концепції дослідників та обраних критеріїв, усі чинні моделі поліетнічної системи англійської мови ґрунтуються на таких положеннях.

- сучасна англійська мова характеризується негомогенністю високого ступеня, який виявляється в поширенні на різних територіях:

(а) декількох рівноправних центрів, кожен з яких еволюціонував (або знаходиться на стадії формування) нормованого варіанту – англійська мова у Великій Британії, Ірландії, США, Канаді, Австралії, Новій Зеландії, Південній Африці;

(б) вторинних, нативізованих варіантів у Східній та Західній Африці, Південно-східній Азії, Південній Азії, на островах Карибського басейну;

(в) «гібридних» («міксованих») чи креолізованих та піджинізованих форм комунікації на кшталт *Arabish* (Arabic+English), *Spanglish* (Spanish+English), *Aboriginal pidgin* (англоосновний піджин австралійських аборигенів), *Bislama* (біслама, креольська англійськоосновна мова, що виконує функцію однієї з офіційних мов Вануату) тощо;

- як і будь-яка мова, англійська розподілена в часі й просторі, а її історичні варіанти (у минулому – давньоанглійська, середньоанглійська, а тепер – сучасна англійська мова) та ареальні й функційні варіанти «повністю або частково обслуговують комунікативні, когнітивні та інші потреби етнічно й соціально різноманітного суспільства їх носіїв» [Семенец 1985, с. 9];

- поширення англійської мови у світі пов'язане з колоніальним минулим Британської імперії, коли мова метрополії була транспортована у її колонії. Процеси формування варіантів англійської мови пояснюються специфікою взаємодії складників лінгвосоціокультурної ситуації в колоніях;

- варіанти англійської класифікуються за ознаками «вихідний» (англійська мова Британських островів) – «похідний» [Семенец 1985];

- розвиток похідних варіантів спричинений необхідністю адаптації транспортованої за межі Британських островів англійської мови до конкретних умов функціонування та вдосконалення вербальної комунікації [Скибина 1996, с.8; Kozlova 2018], що не сприяє «чистоті» системи [Домброван 2012, с. 45] і стимулює дивергентні явища й відмінності, з одного боку, між вихідними варіантами та новотворами, а, з іншого боку, безпосередньо між похідними варіантами;

- функціонування національних варіантів англійської мови не означає розпад генетичного джерела на диверсифіковані самостійні системи, а, навпаки, підтверджує рівноправність форм існування та безперервну еволюцію цілісної системи англійської мови.

Концепції формування та функціонування поліетнічної англійської мови, запропоновані в соціо- та ареальній лінгвістиці, побудовані за різними критеріями.

Ареальний параметр є домінантним у концепції П. Стревенса [Stevens 1992], яку формалізовано у вигляді мапи світу й деталізовано діаграмою розповсюдження англійської мови. Цей підхід унаочнює рівноправність та спільність генетичного джерела (британського

та американського варіантів [McArthur 1998, с. 96]) для інших зазначених дослідником форм функціонування мовної системи.

Географічний чинник є важливим і в таксономії Р. Ласса [Lass 1987]. Проте, на відміну від П. Стревенса, Р. Ласс акцентує на єдності вихідного варіанта (англійська мова Британських островів) для інших, так званих «заморських» варіантів (Extraterritorial Englishes – ETEs), та обґрунтовує поліетнічність англійської мови комплексом таких ознак:

(а) призначення (варіанти, які виконують роль національної мови країни – американська, канадська, австралійська, новозеландська, південноафриканська англійська та гіберно-англійська в Ірландії) та варіанти, функції яких обмежені адміністративною діяльністю, торгівлею, системою освіти);

(б) шлях розвитку (різновиди, які сформувалися як транспортовані мови метрополії (mainland) за зразком розвитку англійської мови в Англії – американська, канадська, австралійська, новозеландська, південноафриканська, та креолізовані варіанти, тобто адаптовані з удосконаленням англоосновних піджинів, що сформувалися в ситуаціях колоніальних та напівколоніальних контактів – англійська мова Ямайки, Сьєрра-Леоне;

(в) ареал поширення та спільні фонетичні ознаки (варіанти північної півкулі – гіберно-англійська та південноамериканська англійська, яка охоплює канадський та власне американський варіанти, а також варіанти південної півкулі – південноафриканська англійська та австралоазійська з поділом на австралійський та новозеландський варіанти).

Історичний критерій покладено в основу моделей Л. Бауера та Е. Томаса. Л. Бауер [Bauer 2002] висуває ідею про первинність середньоанглійського періоду модуля розвитку інших варіантів, але в подальшому критично ставиться до своєї моделі «дерева» та зауважує на необхідності врахування зв'язків між варіантами, оскільки нові території в декілька етапів заселялися носіями різних британських діалектів. Взаємовплив окремих варіантів демонструє «мережа» Е. Томаса [Thomas 2011]: гіллясте мовне дерево з горизонтальними міжваріантними зв'язками, що простежуються на різних історичних етапах унаслідок запозичення та інтерференції.

Через канали поширення, а не географічно визначене місце або хронологічні події аналізують світовий рух англійської мови Н. Галлоуей та Х. Росе [Galloway & Rose 2015, с.28-29]. Дослідники докладно вивчають формування варіантів під впливом особливостей колонізації різних територій, поширення работорівлі, розвитку внутрішніх та зовнішніх торговельних відносин колоній, а також чинника глобалізації. Наприклад, зазначено, що розповсюдження англійської мови в Канаді відбувалося переважно через колонізацію, але подальший наступ англійської мови на франкомовну частину Канади багато в чому є наслідком глобалізаційних сил. Початкове впровадження англійської мови на Гавайських островах здійснювалося на рабовласницьких плантаціях, пізніше – через колонізацію місцевих спільнот англійськомовним населенням США.

Обмеженість наведених критеріїв стимулювала створення інших моделей з урахуванням соціолінгвістичних підходів. Головними критеріями обрано тип носіїв та обсяг комунікативних функцій. За Дж. Дженкінс [Jenkins 2015, с. 7], історично перша хвиля дисемінації англійської мови (з півдня та сходу Англії) спричинила до розвитку варіантів, якими користуються носії англійської мови як рідної (американський, канадський, австралійський і новозеландський варіанти). Друга хвиля стимулювала застосування англійської мови як другої (New Englishes) та виникнення піджинів і креолів у країнах Азії та Африки. Різке збільшення обсягу комунікативних функцій англійської мови у XX ст. зумовило активізацію англійської мови як іноземної та міжнародної.

«Динамічна модель» Е. Шнайдера [Schneider 2007] відтворює етапи еволюції «нових» варіантів: трансплантація мови в нові соціокультурні умови; екзонормативна стабілізація, укріплення норм мови-метрополії; нативізація, активна трансференція рис локальної мови; ендонормативна стабілізація, становлення власних норм локального

варіанту, відмінних від екзонорм; диференціація, етап новотвору на соціальні та територіальні діалекти. Розвиток варіантів залежить від самоідентифікації та визнання цих форм комунікації мовцями. Е. Шнайдер наполягає, що тип колонії є визначальним лише для початкових фаз формування варіантів, а поліцентричний характер англійської мови передбачає обов'язкову «перебудову ідентичності в її символічному лінгвістичному вияві» [Schneider 2007, с. 25-26].

Бінарний критерій «тип носія за засвоєнням мови» (*native speaker vs non-native speaker*) є вирішальним і для багатьох інших моделей (В. Качру, R. Quirk, P. Seargeant, E. Schneider), які можна узагальнити позначенням ENL-ESL-EFL концепції (English as a Native Language, English as a Second Language, English as a Foreign Language). Здобутком цих моделей, особливо концепції трьох кіл Б. Качру, є те, що вони спираються на «метафору росту» [Schneider 2007; с. 32] та поняття мовної норми як ключове для пояснення системної варіативності (нормовстановлювальні варіанти внутрішнього кола носіїв англійської мови як рідної, норморозвивальні варіанти зовнішнього кола носіїв англійської як другої мови, нормозалежне розширюване коло варіантів з відсутніми локальними нормами й орієнтацією на норми внутрішнього кола [Kachru 1985, с. 16].

Слід наголосити на важливості в цих моделях поняття норми як прескриптивного, комунікативно-інтегровального «мовного ідеалу» [Семенец 1985, с. 26-27]. Головним дискусійним положенням ENL-ESL-EFL концепцій є врахування ними динамічних та статичних процесів. Як зазначає П. Тріпаті, «Качру звів до однієї структури розрізнені схеми зростання та статичності без належної послідовності» [Tripathi 1998, с. 56], абстрагуючись від «багатоаспектної реальності, не відтворюючи активного поширення англійської мови та змін її статусу в багатьох регіонах за останні кілька десятиріч» [Schneider 2011, с. 32]. Поняття мовної норми важливе й для моделі адаптації англійської мови в регіонах її поширення [Скибина 1996].

Схожими є концентричні (див. нижче) й циліндричні моделі (Y. Yano), у яких центр відведено стандартизованому [McArthur 1987, 1992; McArthur 1998, с. 95], прагматично / комунікативно значимому [Canagarajah 2005], ядерному (Basic English) [Jenkins 2009, с. 30], генетично первинному (Y. Yano) чи історично стійкому [Скибина 1996], або «ідеальному» [Modiano 1999a, 1999b; Toolan 1999] складникам. Висловлюється думка, що інтенсифікація контактів між носіями різних варіантів спричиняє формування надваріантного стандарту англійської мови (A. Kirkpatrick); див. також - “World English” (S. Butler, D. Crystal, R. D. Eagleson), “World Standard English” (D. Crystal), “International English” (D. Crystal, M. Görlach 1988; L. Todd & I. Hancock), “International Standard English” (S. Greenbaum), що «не заперечує регіональні стандарти» [Скибина 1996, с. 44]. Окремі дослідники ставляться доволі скептично до таких ідей і вважають, що спільне ядро – це «скорочена модель штучно створеної мови типу Basic English, яка реально не функціонує й тому не має права називатися живим варіантом» [Прошина 2010, с. 246].

Прогностична модель «англійської мови як світової» Дж. Дженкінс (World Englishes [Jenkins 2003]) та А. Пакіра [Pakir 1999] передбачає дві можливості розвитку. Перша з них прогнозує, що повсюдне поширення англійської мови збільшить різницю між групами мовців і призведе до ймовірного занепаду цілісної системи через її фрагментацію та розпад на самостійні мови, взаєморозуміння між якими буде значно ускладнено (D. Graddol). Друга можливість враховує аналогії у змінах форм існування англійської мови попри своєрідність її контактів із тубільними мовами та іншими мовами-мігрантами (M. L. S. Bautista & A. V. Gonzalez, E. Schneider). Через це зростання кількості варіантів та місцевого престижу узгоджуватиметься з силами тиску до світового стандарту, який по суті буде «федерацією нерівноправних» форм [McArthur 2001, с. 10].

Висновки. Сучасну англійську мову можна схарактеризувати як географічно та функційно необмежену, нестійку систему взаємодіючих варіантів з кодифікованими

нормами та без них. Моделювання її варіативності в сучасних розвідках здійснюється за різними критеріями, подекуди суперечливими. Кожна з запропонованих моделей має слушні аспекти та недоліки.

Моделі, побудовані за ареальним принципом, висвітлюють конфігурацію поширення англійської мови на всіх континентах, констатують її глобальний характер, але неспроможні відтворити динаміку мовних змін, які супроводжують трансформацію мовної системи в поліетнічну. Моноаспектність цих моделей не дозволяє розкрити функційне різноманіття варіантів англійської мови та їх взаємовплив. Історичні моделі ґрунтуються на хронології важливих в історії англійської мови подій, засвідчують стадіальність її розвитку, поступовість інтернаціоналізації, але обходять механізми дуже важливих мовних змін. Моделі, акцентовані на каналах поширення англійської мови, мають переваги, оскільки виявляють можливість розвитку декількох різних варіантів одночасно в конкретних територіальних межах. Проте вони мають здебільшого констатувальний характер. Більший експланаторний потенціал за концепціями, які враховують комплекс соціальних критеріїв (тип носіїв, паттерн колонізації, статус мов-учасниць контактних ситуацій - адстрат, суперстрат, субстрат).

Недоліки цих концепцій вбачаємо в тому, що вони зосереджуються на зовнішніх чинниках, позбавляють природну мову внутрішніх стимулів розвитку й не враховують наявність і потужність консолідуючої частини мовної системи, представлені її ядерними складниками. Соціолінгвістичні моделі враховують тип носіїв і демонструють шляхи засвоєння мови, висвітлюють незалежність похідних варіантів від вихідної норми, доводять практичну (функційну) важливість усіх наявних форм англійської мови. На жаль, такі моделі не розкривають внутрішньої динаміки та характер поширення мови.

Перспективу цього дослідження вбачаємо у створенні такої моделі, яка б розширила соціолінгвістичні категорії мовної варіативності в контексті конкретних соціальних та історичних процесів.

Література

- Домброван Т. И. Английский – язык-убийца? *Записки з романо-германської філології*. Одеса, 2012. Вип. 2 (29). С. 42-48.
- Козлова Т. О. Ключові концепти поліцентричної англійськомовної картини світу та критерії їх визначення. *Нова філологія*. Запоріжжя, 2017а. № 71. С. 61-71.
- Козлова Т. О. Автохтонні редуплікації в англійській мові Нової Зеландії в контексті теорії іконічності. *Нова філологія*. Запоріжжя, 2017б. № 72. С. 73-83.
- Семенец О. Е. Социальный контекст и языковое развитие : территориальная и социальная дифференциация английского языка в развивающихся странах. К., 1985. 175с.
- Скибина В. И. Национально негегемонный язык и лексикографическая практика. Запорожье : РИП Видавец, 1996. 176с.
- Прошина З. Г. Вариантность английского языка и межкультурная коммуникация. *Личность. Культура. Общество. Междонародный журнал социальных и гуманитарных наук*. М., 2010. Том XII. Вып. 2. №55-56. С. 242-252.
- Bauer L. An introduction to international varieties of English. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2002. 135p.
- Galloway N., Rose H. Introducing global Englishes. London, New York : Routledge, 2015. 354 p.
- Jenkins J. World Englishes. London: Routledge, 2003. 256p.
- Jenkins J. English as a lingua franca : interpretations and attitudes. *World Englishes*. 2009. Vol. 28. No 2. P. 200-207.
- Jenkins J. Global Englishes : a resource book for students. Abingdon, UK : Routledge, 2015. 280 p.
- Kachru B. B. Models of English for the third world: white man's linguistic burden or language pragmatics? *TESOL Quarterly*. 1976. No.10 (2). P. 221-239.
- Kachru B. B. Standards, codification and sociolinguistic realism : the English language in the outer circle. *English in the World : Teaching and Learning the Language and Literatures/* Ed. by R. Quirk, H.G.Widdowson. Cambridge : Cambridge University Press for the British Council, 1985. P. 11-30.
- Kozlova T. Cognitive approach to lexical variation in overseas Englishes. *Periodic naukowy akademii Polonijney*. Czestochowa, 2018. Nr 4. P.135-143.
- Kozlova T. Colonial and postcolonial Englishes : patterns of variation and change. *Мови професійної комунікації : лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 лютого 2018 р.). Київ : Політехніка, 2018а. С. 113-114.
- Kozlova T. English as a global language : a threat or blessing to multiculturalism and multilingualism? *Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання мов у вишах* : зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 6 квітня 2018р.) Харків : ФОП Бровін О. В., 2018б. С. 70-71.
- Lass R. The shape of English: structure and history. London : J.M. Dent & Sons, 1987. 384 p.
- McArthur T. The English languages? *English Today*. Cambridge : Cambridge University Press, 1987. No 3.3 (July). P. 9-13.
- McArthur T. Models of English. *English Today*. Cambridge : Cambridge University Press, 1992. 8.4 (October). P. 12-22.
- McArthur T. The English languages. Cambridge, New York, Melbourne : Cambridge University press, 1998. 247 p.

- McArthur T. World English and world Englishes: trends, tensions, varieties, and standards. *Language Teaching*. Cambridge : Cambridge University Press, 2001. No. 34. P. 1-20.
- Modiano M. International English in the global village. *English Today*. Cambridge : Cambridge University Press, 1999a. No.15.2 P.14-19.
- Modiano M. Standard Englishes and educational practices for the world's lingua franca. *English Today*. Cambridge : Cambridge University Press, 1999b. No. 15.4. P. 3-13.
- Pakir A. Connecting with English in the context of internalization. *TESOL Quarterly*. 1999. Vol. 33.1. P. 103-114.
- Reclaiming the local in language policy and practice / Ed. by A. S. Canagarajah Mahwah. NJ : Lawrence Erlbaum Associates Inc., 2005. 328 p.
- Schneider E. Postcolonial English. Varieties around the world. Cambridge : Cambridge University Press, 2007. 367 p.
- Schneider E. English around the World. Cambridge Introduction to the English Language. Cambridge : Cambridge University Press, 2011. 280 p.
- Strevens P. English as an international language: directions in the 1990s. *The Other Tongue: English across Cultures* / Ed. by B. Kachru. Chicago : University of Illinois Press, 1992. P. 27-47.
- Thomas E. R. Sociophonetics : an introduction. Basingstoke, UK, New York : Palgrave, 2011. 356 p.
- Toolan M. Linguistic assets. *English Today*. Cambridge : Cambridge University Press, 1999. No 58. P. 28-29.
- Tripathi P. R. Redefining Kachru's "outer circle" of English. *English Today*. Cambridge : Cambridge University Press, 1998. No. 56. P. 55-58.

(Матеріал надійшов до редакції 4.11.18. Прийнято до друку 15.11.18)

УДК: 821.111(73):82 – 312.4

DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135/2019-75-02>

АНДРЕЄВА І. О., ЄРОХІНА Д. В.
(Запорізький національний університет)

ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ ЖАХУ В ХРОНОТОПІ РОМАНУ С. КІНГА «ІТ» В ОРИГІНАЛІ ТА ПЕРЕКЛАДІ

Стаття присвячена дослідженню особливостей утворення жаху в хронотопі роману Стівена Кінга «It» в оригіналі та перекладі. Запропоноване дослідження визначається загальним науковим інтересом до визначення жанрових особливостей літератури жахів з позицій перекладознавства. В статті надається уточнення самого поняття жанру літератури жахів та його форм, аналізуються різні підходи до визначення хорору як жанру в рамках літературознавства та лінгвістики. Обґрунтовується виокремлення напрямку літератури жахів як «хорорістика».

Авторами обґрунтовується думка, що жанрова особливість літератури жахів полягає в своєрідності елементів, які і формують жанр. Виділяються такі жанрові компоненти хорору, як композиція твору, пейзажно-портретний опис, характеристика героїв. З метою виявлення особливостей утворення жаху в досліджуваному романі порівнюється текст оригіналу та перекладу шляхом оцінки адекватності відтворення хронотопних маркерів. Аналіз хронотопних маркерів жаху в оригіналі та перекладі роману С. Кінга «It», дозволяє стверджувати, що головна функція полягає у створенні особливої атмосфери жаху, утворенні сюжетного напруження та емоційного стану персонажів реалізується за рахунок специфічних вербальних засобів, а саме – лексем з негативною емоційно-експресивною забарвленістю.

Аналіз хронотопних маркерів в оригіналі та перекладі дозволив авторам дійти висновку, що жанротвірними ознаками творів літератури жахів є наявність специфічної лексики, що створює сюжетне напруження в тексті. Реалізований в дослідженні підхід до перекладу художнього тексту з позицій жанру дає змогу оцінити його адекватність зважаючи на вдалість/невдалість відтворення жанротвірних ознак оригіналу в перекладі. Виявлені неточності, а саме, буквальный переклад (порушення мовних норм мови перекладу), нейтралізація емоційно-експресивного забарвлення лексем, що виступають засобами утворення атмосфери жаху, в цілому негативно впливають на адекватність ПТ. В той же час, іноді неточності перекладу не порушують жанрової настанови оригіналу, а навпаки сприяють її реалізації, що робить переклад адекватним з огляду на відтворення загальної атмосфери жаху. Перспективи подальшого дослідження пов'язані з аналізом способів відтворення жаху в інших компонентах художнього твору, та з'ясуванням продуктивних перекладацьких прийомів.

Ключові слова: хорор, література жахів, хронотоп, експресивно-емоційне забарвлення, адекватність перекладу.

Andryeyeva I. O., Yerokhina D. V. Peculiarities of producing horror effect in the chronotope of the novel "It" by Stephen King in the original and translation. The article is dedicated to the study of the peculiarities of producing horror effect in the chronotope of the novel *It* by Stephen King in the original and translation. The presented research is determined by the general scientific interest toward defining genre features of horror literature from the perspective of translation studies. The article specifies the definition of the horror literature genre and its forms, analyzes different approaches to the description of horror as a genre within the framework of literary studies and linguistics, as well as facilitates the definition of such area of literary studies as "horroristics". The authors substantiate the opinion that the genre features of horror literature are related to the originality of the elements that form the genre. There are horror genre components such as the composition of the work, landscape-portrait description, characteristics of